

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Теорія публічних фінансів»

вибіркова

**Освітньо-професійна
програма:**

Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціальність:

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань:

07 «Управління і адміністрування»

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробник:

**Нікіфоров Петро Опанасович, зав. кафедри
фінансів і кредиту, д.е.н., професор**

Профайл викладача:

<http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-kafedry-finansiv-i-kredytu/nikiforov-petro-opanasovych>

Контактний тел.:

+380502902919

E-mail:

p.nikiforov@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle:

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3509>

Консультації:

**он-лайн консультації – з за попередньою
домовленістю
очні консультації – згідно графіку**

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Теорія публічних фінансів» належить до вибірових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Призначення навчальної дисципліни полягає у поглибленні знань з функціонування сфери публічних фінансів як специфічного поєднання економіки і політики в розвитку суспільного сектору економіки та соціальної сфери суспільства.

2. Мета навчальної дисципліни: формувати теоретичні та практичні знання по дослідженню та розв'язуванню проблем філософсько-методологічних засад мислення у сфері аналізу публічних фінансів, вчення про суспільні блага і суспільний вибір, податкові і позикові фінанси, розуміння студентами в історичному дискурсі процесу розвитку науки публічних фінансів та її проєкції на актуальні проблеми вітчизняної науки і практики, а також для академічних потреб.

3. Перереквізити. Навчальна дисципліна «Теорія публічних фінансів» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти у першому семестрі другого курсу навчання після прослуховування таких дисциплін як: «Економічна теорія» «Філософія», «Макроекономіка», «Гроші і кредит», «Вступ у спеціальність».

4. Результати навчання

Вивчення дисципліни «Теорія публічних фінансів» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

Здатність усвідомлювати та реалізовувати у професійній діяльності оптимальне співвідношення державницьких (суспільних) та приватних принципів життєдіяльності суспільства та функціонування економіки і політики.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР04. Знати механізм функціонування публічних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Денна ф.н.	II	III	3	90	2	30	15		-	45	-	залік
Заочна ф.н.	II	III	3	90	2	4	4		-	82	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма повна							Заочна форма повна					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Ринкова економіка, політична демократія та публічні фінанси												
Тема 1. Теорія суспільних благ як концептуальне ядро науки публічних фінансів. Мета: розглянути суспільні блага як центральну понятійну конструкцію теорії публічних фінансів, визначити ознаки суспільного блага, здійснити їх класифікацію, показати проблеми функціонування ринку суспільних благ.	7	2	1	—	—	4	9	2	—	—	—	—	7
Тема 2. Теорія фіскального обміну та обґрунтування обов'язковості оподаткування. Мета: розглянути необхідність процедур обміну податків на суспільні блага, теорію фіскального обміну та дискусії навколо неї, необхідність владного примусу в оподаткуванні.	7	2	1	—	—	4	6	—	—	—	—	—	6
Тема 3. Недосконалості ринку та їх коригування у сфері публічних фінансів. Мета: розглянути ринковий ціновий механізм та його недосконалості, податково-бюджетні інструменти подолання існуючих екстерналій, визначити	6	2	1	—	—	3	4	—	—	—	—	—	4

можливості коригуючих податків та субсидії Пігу, роль школи прав власності Р. Коуза.												
Тема 4. Теоретизація державних видатків у сфері публічних фінансів. Мета: розглянути закон зростаючих державних видатків А. Вагнера, чинники такого зростання, гіпотезу заміщення, теорію суперництва між державою та ринком Дж.Б'юкенена, «чисту» теорію державних видатків П.Самуельсона та Р.Масгрейва.	6	2	1	–	–	3	4	–	–	–	–	4
Тема 5. Політичний процес, національна економіка та публічні фінанси: теоретична схема взаємодії. Моделі прийняття фінансових рішень. Мета: розглянути політичний процес представницької демократії та проблеми вибору у публічних фінансах, пояснити точки дотику політики та економіки, компроміси та рівновагу інтересів у податково-бюджетних процесах, теоретичні моделі прийняття фінансових рішень в демократичних суспільствах.	10	3	2	–	–	5	8	1	2	–	–	5
Тема 6. Теорія суспільного вибору як концептуальне ядро науки публічних фінансів. Внесок Дж. Б'юкенена та Віргінська школа. Мета: розглянути теорію суспільного вибору як центральний елемент, «ядро» науки публічних фінансів, показати історичну ретроспективу цієї тематики в науці, здійснити аналіз «революції суспільного вибору» та ролі Дж. Б'юкенена і Віргінської школи публічних фінансів.	10	3	2	–	–	5	9	1	-	–	–	8
Тема 7. Публічні фінанси та	6	2	1	–	–	3	6	–	–	–	–	6

бюрократична рента. Політичні технології фінансових рішень. Мета: розглянути специфіку соціального стану та роль бюрократії у сфері публічних фінансів, бюрократичну ренту як додаткові переваги, шляхи її скорочення, політичні технології фінансових рішень.												
Разом за ЗМ 1	52	16	9	–	–	27	46	4	2	–	–	40
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Податкові та позикові фінанси в теорії публічних фінансів. Моральна філософія в науці і практиці публічних фінансів											
Тема 8. Основні теорії та нормативні принципи оподаткування. Мета: розглянути історичну ретроспективу розвитку оподаткування, дискусії навколо принципів оподаткування, його політичні та економічні межі, розвиток податкової теорії та ключові характеристики сучасних податкових систем	5	2	1	–	–	2	6	–	–	–	–	6
Тема 9. Теорія перекладання податків в науці публічних фінансів. Проблеми систематики податків. Мета: розглянути суть процесу перекладання податків, теоретичне різноголосся в аналізі цього явища, ціноутворення як сучасну сферу перекладання податків, систематику податків у науці та практиці публічних фінансів.	5	2	1	–	–	2	5	–	–	–	–	5
Тема 10. Ухилення від податків. Податок Кларка та фіскальна ілюзія. Мета: розглянути ухилення від податків та його оцінки в соціології, ризику податкоплатників та стратегії їх поведінки, біхевіористське тлумачення ухилення від податків, податок Кларка як теоретичну концепцію, розуміння фіскальної ілюзії.	6	2	–	–	–	4	6	–	–	–	–	6

Тема 11. Позикові фінанси у системі публічних фінансів: державний кредит та концепції державної заборгованості. Мета: розглянути державний кредит як суспільну позикову систему, його позитивні та негативні наслідки, концепції державної заборгованості від Д.Рікардо до Дж. Б'юкенена та Р.Масгрейва, розуміння нейтральності держборгу та його критику	6	2	1	–	–	3	8	-	1	–	–	7
Тема 12. Бюджетний дефіцит та державний борг: поєднання можливостей та проблем. Мета: розглянути бюджетний дефіцит як феномен публічних фінансів, його суть, причини та наслідки, показати бюджетний дефіцит як політичне явище, його взаємозв'язок з державним боргом, діалектику проблем і можливостей.	7	2	2	–	–	3	8	-	1	–	–	7
Тема 13. Мораль, політика та інституційні зміни у сфері публічних фінансів. Мета: розглянути морально-етичні виміри у політичній та економічній діяльності, антропоцентризм, біхевіоризм у сфері публічних фінансів, їх теоретичні витоки, моральну спроможність людини, моральний порядок та моральну державу, зміни установок і моделей поведінки людей у сфері публічних фінансів	5	2	1	–	–	2	6	–	–	–	–	6
Тема 14. Еволюція теорії публічних фінансів в Україні. Мета: розглянути історико-ретроспективні узагальнення формування науки публічних фінансів в Україні, епохи Просвітництва та	4	2	–	–	–	2	5	–	–	–	–	5

Реформації, козацько-гетьманську добу в розвитку науки, розвиток ринкової концепції суспільних фінансів у XIX- початку XX століття, радянський та пострадянський етапи.												
Разом за ЗМ 2	38	14	6	—	—	18	44	-	2	—	—	42
Усього годин	90	30	15			45	90	4	4			82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи*

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1.	Тема: Теорія суспільних благ як концептуальне ядро науки публічних фінансів. Завдання: 1. Ринок, держава і фінанси: витоки розуміння суспільного блага. 2. Поняття і теорія суспільного блага: історична ретроспектива. 3. Центральна роль суспільного блага в теоретизації публічних фінансів. 4. Теоретичні інтерпретації політекономії суспільних благ. 5. Класифікації суспільних благ.	4	7
2.	Тема: Теорія фіскального обміну та обґрунтування обов'язковості оподаткування. Завдання: 1. Суспільні блага, суспільні потреби та необхідність процедур обміну. Аналогії з ринком. 2. Джеймс Б'юкенен і теорія фіскального обміну, дискусія навколо неї. 3. Фіскальний обмін, особливості вигоди податкоплатника та необхідність владного примусу в оподаткуванні. 4. Демократичні процедури бюджетного процесу в концепції фіскального обміну. 5. Проблеми «безбілетних» і «вимушених пасажирів» у фіскальному обміні.	4	6
3.	Тема: Недосконалості ринку та їх коригування у сфері публічних фінансів. Завдання: 1. Участь держави в господарських процесах у ринковій економіці. 2. Суть і сучасне розуміння екстерналій у фінансовій науці. 3. Артур Пігу і теоретизація процесу коригування дії ринкових механізмів інструментами публічних фінансів. 4. Коригуючі податки та субсидії в сучасній фінансовій політиці держави. 5. Рональд Коуз, майнові та розпорядчі права у подоланні недосконалостей ринку	3	4
4.	Тема: Теоретизація державних видатків у сфері публічних фінансів. Завдання: 1. Закон зростаючих державних видатків А. Вагнера. 2. Гіпотеза заміщення А. Пікока та Дж. Вайсмана в теорії державних видатків. 3. Дж. Б'юкенен і теорія суперництва між державою і ринком. 4. «Чиста» теорія державних видатків П. Самуельсона та Р. Масгрейва.	3	4
5.	Тема: Політичний процес, національна економіка та публічні фінанси: теоретична схема взаємодії. Моделі прийняття фінансових рішень. Завдання: 1. Політичний процес представницької демократії та проблеми вибору у	5	5

	публічних фінансах. - Політичні сили, владні структури й електорат: точки дотику, компроміс і рівновага інтересів у податково-бюджетних процесах. - Індивідуальний та суспільний вибір у взаємодії економічного та політичного у сфері публічних фінансів. - Теоретичні моделі прийняття фінансових рішень у демократичних суспільствах.		
6.	Тема: Теорія суспільного вибору як концептуальне ядро науки публічних фінансів. Внесок Дж. Б'юкенена та Віргінська школа. Завдання: - Суспільний вибір: загальне розуміння. - Історична ретроспектива теми суспільного вибору в науці публічних фінансів. - Джеймс Б'юкенен і «революція суспільного вибору». - Позитивна і нормативна версія теорії суспільного вибору. - Віргінська школа публічних фінансів.	5	8
7.	Тема: Публічні фінанси та бюрократична рента. Політичні технології фінансових рішень. Завдання: - Специфіка соціального стану бюрократії у сфері публічних фінансів. - Економічна ефективність і політична доцільність у діяльності бюрократії. - Розростання держави: об'єктивна вимога розвитку суспільства чи мотиваційні засади бюрократії. - Бюрократична рента як додаткові переваги за рахунок суспільства. - Шляхи скорочення масштабів бюрократичної ренти. - Політичні технології фінансових рішень: одностайна згода. - Політичні технології фінансових рішень: правило більшості та його інструментарій.	3	6
8.	Тема: Основні теорії та нормативні принципи оподаткування. Завдання: - Історична ретроспектива розвитку оподаткування: від фіскального насильства до фіскального обміну. - Дискусія навколо принципів оподаткування: концептуальні зміни в часі від У. Петті до сучасних авторів. - Політичні і економічні межі оподаткування. Ідея єдиного податку. - Розвиток податкової теорії та податкові реформи 60-80-их років XX ст. Ключові характеристики сучасних податкових систем.	2	6
9.	Тема: Теорія перекладання податків в науці публічних фінансів. Проблеми систематики податків. Завдання: - Суть розуміння процесу перекладання податків. - Песимістична й оптимістична наукові школи перекладання податків. Теоретичне різногolosся. - Ціноутворення – сучасна сфера перекладання податків. - Систематика податків у науці та практиці публічних фінансів.	2	5
10.	Тема: Ухилення від податків. Податок Кларка та фіскальна ілюзія. Завдання: - Ухилення від податків у соціологічних дослідженнях. - Легальне та нелегальне ухилення від оподаткування. - Ризики податкоплатників і стратегії їх поведінки. Біхевіористське тлумачення ухилення від податків. - Ментальність, моральні правила та фіскальний патріотизм: культурно-політичні пояснення ухилення від податків.	4	6

	5. Податок Кларка як теоретична конструкція. Розуміння фіскальної ілюзії.		
11.	Тема: Позикові фінанси у системі публічних фінансів: державний кредит та концепції державної заборгованості. Завдання: - Державний кредит як суспільна позикова система. Політико-економічні умови функціонування державного кредиту. - Позитивні та негативні наслідки боргового фінансування. Демократизація державного боргу. - Концепції державної заборгованості: від Д. Рікардо до Дж. Б'юкенена та Р. Масгрейва. «Нова філософія» державного кредиту, Р. Барро і нейтральність державного боргу. - Дж. Б'юкенен і аргументована опозиція до боргового фінансування	3	7
12.	Тема: Бюджетний дефіцит та державний борг: поєднання можливостей та проблем. Завдання: - Бюджетний дефіцит: суть і причини. - Соціально-економічні ефекти бюджетних дефіцитів. - Бюджетний дефіцит – політичне явище. - Бюджетний дефіцит і державний борг: діалектика взаємовпливів.	3	7
13.	Тема: Мораль, політика та інституційні зміни у сфері публічних фінансів. Завдання: - Людина в центрі аналізу соціально-гуманітарних наук. - Морально-етичні виміри у політичній та економічній діяльності. - Філософія екзистенціалізму як теоретична база науки публічних фінансів. - Ринковий механізм: взаємодія інтересів держави та громадян. Моральні аспекти у відносинах між приватним і суспільним сектором економіки. - Соціальний капітал у системі морального порядку суспільства. - Інституційні зміни установок і моделей поведінки людей та їх вплив на публічні фінанси.	2	6
14.	Тема: Еволюція теорії публічних фінансів в Україні. Завдання: - Становлення науки публічних фінансів в Україні: історико-ретроспективні узагальнення. - Епоха Просвітництва та Реформації та козацько-гетьманська доба в розвитку фінансової науки. - Формування і розвиток ринкової концепції суспільних фінансів в Україні протягом XIX – початку XX століть. - Радянська епоха в розвитку науки публічних фінансів в Україні. - Зміст і завдання сучасного етапу; розвитку теорії публічних фінансів в Україні.	2	5
	Разом	45	82
* Самостійна робота здобувача з дисципліни «Теорія публічних фінансів» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення.			

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);

- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмові контрольні роботи;
- реферати, есе;
- глосарій;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять – обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Теорія публічних фінансів» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить два теоретичних питання з дисципліни, тестові завдання, глосарій.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: два теоретичних питання (по 15 балів за кожне), 2 тести – по 3 бали (сумарно 6 балів), та два терміни глосарію – по 2 бали (сумарно 4 балів).

По 15 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

10 балів здобувач отримає за повні та правильні відповіді по тестам та глосарію.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання тестів відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)														Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	5	5	4	4		

T1, T2 ... T14 – теми змістових модулів

7. Рекомендована література – основна:

1. Конституція України від 28.06.1996. No 254к/96-ВР // Офіційний вісник України від 01.10.2010 р.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року із змінами та доповненнями. No 2456 – VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року із змінами та доповн. No 2755 - VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу у XX ст. (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів) : монографія. Львів, 2000. 305 с.
5. Бастейбл Ч. Ф. Суспільні фінанси / за заг. ред. С. П. Захарченкова. Харків : Віват, 2019. 808 с.
6. Кучер Г. В. Державні фінансові ресурси : монографія. К. : Київський нац. торг.- екон. ун-т, 2018. 608 с.
7. Макогон В. Д. Бюджетна стратегія держави : монографія. К. : Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 364 с.
8. Нікіфоров П. О., Грешко Р. І., Легкоступ І. І. Теорія публічних фінансів: навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 184 с.
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4616>
9. Пасічний М. Д. Фінансова політика держави: монографія. К : Київський нац. торг.-екон. ун-т. 2019. 440 с.
10. Теорія публічних фінансів: навчальний посібник / А.С.Абрамова, М.Г.Марич, М.В. Дубина, Л.В.Попова, А.В.Жаворонок, А.О.Вікнянська. Кам'янець_Подільський: Аксіома. 2018. 322 с.
11. Транспарентність публічних фінансів – протидія корупції : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук І. О. Школьник і д-ра екон. наук Т. Г. Савченка. Суми : Ярославна, 2018. 186 с.
12. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
13. Фінансова думка України : монографія у 3-х томах / П.І. Юхименко, С.В. Львовчкін,

В.М. Федосов, С.І. Юрій; за заг. ред. проф. В.М. Федосова. К.: Кондор; Тернопіль: Економічна думка, 2010.

8. Інформаційні ресурси:

Офіційні сайти органів державного управління України та міжнародних фінансових організацій

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.gov.ua>
2. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
4. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
6. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
7. Міжнародний валютний фонд – <http://www.imf.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucers.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua